

IMPACTUL CONSUMULUI DE BĂUTURI ALCOOLICE ASUPRA COMPORTAMENTULUI VIOLENT

Vitalie IONAȘCU,
*doctor în drept, conferențiar universitar,
prodecan al Facultății drept, ordine publică și securitate civilă
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Alexandru FRUNZĂ,
*doctorand, Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Rezumat

Infractorii violenței consumă băuturi alcoolice în mod regulat și sistematic, fapt ce influențează în mod direct formarea negativă a personalității lor. Acest viciu determină, în mod direct, deformarea proceselor de integrare socială a unui individ într-o colectivitate, diminuarea sau chiar întreruperea diferitor relații social-pozitive și apariția diferitor situații cu caracter criminogen.

Astfel, considerăm că într-un mediu în care se consumă băuturi alcoolice crește probabilitatea săvârșirii actelor de violență, fapt căruia ar trebui să i se acorde o atenție sporită în procesul de realizare a măsurilor generale, speciale și individuale de prevenire a acestui fenomen.

Cuvinte-cheie: alcool, ebrietate, consum, abuz, violență, comportament, agresivitate, conflict, copii, cultură, dependență, nervozitate, iritabilitate, furie.

Summary

Violent offenders consume alcohol regularly and systematically, which directly influences the negative formation of their personality. This vice directly determines the deformation of the processes of social integration of an individual in a community, the diminution or even the interruption of different social-positive relations and the appearance of different criminogenic situations.

Thus, we believe that in an environment where alcoholic beverages are consumed, the probability of committing acts of violence increases, which should be given more attention in the process of carrying out general, special and individual measures to prevent this phenomenon.

Keywords: alcohol, drunkenness, consumption, abuse, violence, behavior, aggression, conflict, children, culture, addiction, nervousness, irritability, anger.

Introducere. Consumul de alcool are o importanță majoră în viața socială a oamenilor, contribuind la sociabilitate și consolidarea relațiilor sociale dintre membrii unei comunități. Alcoolul deseori este asociat cu distracția, recrearea, sărbători și festivități¹. În societatea moldovenească, majoritatea

¹ Sorin M. Rădulescu, Cristina Dâmboeanu. Consumul și abuzul de alcool ca problemă

festivităților, care adună un anumit cerc de persoane, sunt celebrate cu fast prin mese copioase de la care nu lipsesc băuturile alcoolice. Este greu de imaginat cum ar putea fi celebrată o nuntă, cumetrie, zi de naștere, picnic, sărbătoare tradițională sau oficială, fără consum de alcool.

Consumul, moderat și neproblematic, de alcool constituie o normă în majoritatea culturilor, în timp ce consumul abuziv sau abstenență sunt conduite anormale².

Consumul de băuturi alcoolice este determinat și de statutul Republicii Moldova de țară agrară în care viticultura și vinificația sunt ramuri importante în economie³. În aceste condiții crește nivelul de comercializare a băuturilor alcoolice, iar volumul de alcool comercializat determină în mod direct consumul acestuia ceea ce sporește alte efecte negative în societate⁴.

Diferite cercetări⁵ ne relevă faptul că consumul de alcool în țară este similar modelelor de consum internațional. În baza datelor privind consumul înregistrat de alcool, din totalul de 6,3 litri de consum (înregistrat) de alcool pur per persoană în Republica Moldova, 65% sunt băuturile spirtoase, 30% sunt berea și 5% sunt vinul (OMS, 2014). Consumul de bere este în creștere continuă de la începutul anilor 2000, pe când consumul de vin este în descreștere, în pofida faptului că Republica Moldova este tradițional o țară producătoare de vin (OMS, 2014).

Alte studii au stabilit că 69% din populație consumă vin, 19% consumă bere și 8% din populația cu vârsta cuprinsă între 16 și 55 ani preferă băuturi alcoolice tari (Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, 2015).

Prevalența consumatorilor înrăiți de alcool, de asemenea, este mare și în Republica Moldova. Fiecare al cincilea consumator de alcool cu vârsta 18-69 de ani (19,5%) consumă episodic excesiv alcool; 2 adică 29,0% de bărbați și 9,2% de femei consumă, cel puțin o dată pe lună, șase sau mai multe porții de alcool (Biroul Regional al OMS pentru Europa, 2014b).

Totodată, se constată că consumul de alcool în rândul tinerilor din Republica Moldova este în creștere. Datele naționale indică că „în 2014, 28% de copii cu vârsta de 11 ani, 43% de copii cu vârsta de 13 ani, 73% de copii cu vârsta de 15 ani și 82% de tineri cu vârsta de 17 ani au consumat alcool

socială și medicală. În: „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XVII, nr. 5-6, București, 2006, p. 435.

² Ibidem, p. 436.

³ Vîlcova, Ana. Abuzul de alcool ca problemă medico-socială în Republica Moldova. În: Anale Științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. Ed. a 12-a. Chișinău: CEP Medicina, 2011, vol. 2: Probleme actuale de sănătate publică și management, pp. 335.

⁴ Țîrlea M., Ciobanu A., Obreja G. Nota de evidențe pentru politici. Informarea amendamentelor la legislația privind controlul alcoolului direcționate spre reducerea consumului nociv de alcool în Republica Moldova (WHO EVIPNet Europe). Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2019, p. 11. Datele CIP sunt disponibile la <http://apps.who.int/iris>.

⁵ Ibidem, p. 9.

cel puțin o dată pe parcursul vieții”⁶. În 2012, 73% de copii și adolescenți cu vârsta 10-19 ani au consumat alcool. În plus, în 2014, circa 13,5% de băieți și 7,4% de fete cu vârsta 11-17 ani consumau vin de casă săptămânal sau mai des, iar 8,3% de băieți și 2,0% de fete consumau bere săptămânal sau mai des⁷. În 2012, doar 6,4% de adolescenți cu vârsta cuprinsă între 10 și 19 ani consumau alcool săptămânal sau mai des.

Aceleași surse stabilesc că „Fiecare al zecelea copil cu vârsta de 11 ani, fiecare al patrulea copil cu vârsta de 13 ani, 44% de copii cu vârsta de 15 ani și 59% de tineri cu vârsta de 17 ani au fost în stare de ebrietate cel puțin o dată pe parcursul vieții lor”⁸.

Această creștere se datorează probabil faptului că nivelul de accesibilitate a alcoolului pentru copiii din Republica Moldova (inclusiv vinul de casă) este mare. Conform evidențelor studiate, circa 46% de elevi din clasa a 8-a și a 9-a din Republica Moldova (copii cu vârsta de 16 ani) pot ușor sau foarte ușor să acceseze cel puțin o băutură alcoolică și doar 15% au răspuns că acest lucru este imposibil. Elevii din centrele urbane mari (58%) pot obține produse alcoolice mai ușor decât cei din zonele urbane mici (49%) și zonele rurale (42%). Evidențele naționale indică că 35,5% de elevi pot ușor sau foarte ușor obține băuturi de tip „alcopop”; 29,9% de elevi pot obține vin; 27,4% de elevi pot obține bere și 10,8% pot obține băuturi alcoolice tari. Ca excepție, în centrele urbane mari, accesibilitatea la diverse tipuri de băuturi alcoolice variază: cele mai accesibile sunt băuturile de tip „alcopop” (46,0%), urmate de bere (37,0%), vin (34,2%), și băuturi tari (14,9%)⁹.

Deși există diferite opinii precum că un consum moderat al alcoolului, nivel care încă nu a fost stabilit cu exactitate, ar avea influențe pozitive asupra organismului totuși un consum abuziv este asociat mai mult cu o serie de consecințe negative de ordin medical, social, economic, cultural etc¹⁰.

⁶ Lesco G (2015). Behavioral and Social Determinants of Adolescent Health. Summary Report of the Health Behavior in School-aged Children (HBSC) Study in the Republic of Moldova. Chișinău: United Nations (<https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc/news/news/2016/5/first-hbsc-national-report-in-republic-of-moldova> , accesat la 20 octombrie 2021).

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ National Centre for Health Management, EMCDDA (2016). Alcohol, Drugs and Tobacco Use among Students in 8th and 9th grades, Republic of Moldova 2015. Chișinău: Ministry of Health, Labour and Social Protection of the Republic of Moldova (http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_249296_EN_ENP%20ESPAD%20final%20report_Moldova.pdf, accesat la 20 octombrie 2021).

¹⁰ Luna națională a informării despre efectele consumului de alcool. Analiză de situație. Iulie 2018, p. 4. (https://www.dsptimis.ro/promovare/ln_alcool_18_analiza.pdf, accesat la data de 24.11.2021)

Prin urmare reiese că, în prezent, una dintre cele mai frumoase tradiții și obiceiuri din Republica Moldova, cea de fabricare și consum de băuturi alcoolice a devenit o problemă gravă pentru comunitate.

Metodologia cercetării. La baza elaborării cercetării au fost utilizate numeroase metode și principii. Au fost utilizate următoarele metode: metoda analizei, metoda documentară, metoda studiului comparat, metoda logică etc.

Analiza profundă a tuturor aspectelor și conceptelor a fost posibilă datorită aplicării următoarelor principii: principiul științific, principiul obiectivității precum și principiul dialectic.

Idei principale ale cercetării. Unii cercetători consideră că „majoritatea motivelor care îndeamnă oamenii să întrebuințeze alcool sunt legate de nivelul scăzut al culturii comunicării între oameni și a petrecerii timpului liber”¹¹. Conform acestei opinii, în psihologia populației Republicii Moldova s-a conturat părerea că fără un „belșug” de băuturi alcoolice întâlnirile cu prietenii, celebrarea zilelor onomastice, a sărbătorilor nu are sens. Respectiv, o astfel de stare a lucrurilor formează împrejurări favorabile dezvoltării comportamentelor agresive și violente cu caracter criminogen.

Consumul dăunător de alcool este răspunzător anual de 17.000 de morți în accidente de trafic (unul dintre trei accidente), 27.000 de morți accidentale (accidente domestice sau profesionale, căderi, înec), 2.000 de omucideri (patru din zece crime), 10.000 de sinucideri (una din șase cazuri), 45.000 de decese cauzate de ciroză hepatică, 50.000 de decese cauzate de cancer (din care 11.000 datorate cancerelor mamare la femei), 200.000 de morți legate de depresie și alte 17.000 din cauza altor tulburări mintale¹². Prevalența tulburărilor determinate de alcool în rândul populației de 15 ani și peste este semnificativ sub media UE, ceea ce ridică problema sub diagnosticării sau a subraportării. În România, prevalența bolilor legate de alcool este de 2,4%, iar ponderea alcoolismului este de 1,3% versus 7,5%, respectiv 4% la nivelul UE. Conform Ministerului Sănătății (2011), valorile la nivel național sunt superioare celor comunicate în studiile internaționale. „În România, mor anual peste 17.000 de oameni din cauza consumului de alcool, iar peste jumătate dintre aceștia mor în perioada activă a vieții lor (între 20 și 64 de ani) [...] Mortalitatea la vârsta adultă [...] atribuibilă consumului de alcool în România este de trei ori mai mare la bărbați, respectiv de 1,5 ori mai mare la femei, comparativ cu UE15 [...] accidentele (mortalitate de trei ori peste media UE15), bolile cardiovasculare (mortalitate de două ori media UE15 – statele

¹¹ Zeca Ionela – Cerasela. Personalitatea infractorului: Aspecte criminologice. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2015, p. 140-141. (http://www.cnaa.md/files/theses/2015/23450/ionela_zeca_thesis.pdf, accesat la data de 27.11.2021).

¹² Alcohol in Europe. A Public Health Perspective. A Report for the European Commission. The Use of Alcohol in Europe. Aut: Anderson P., Baumberg B, p. 2-6; https://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/alcohol/documents/alcohol_europe_en.pdf, accesat la 12.11.2021.

membre noi – și de opt ori media UE15) și ciroza hepatică (mortalitate peste dublul țărilor UE15)”. România înregistrează cea mai înaltă rată standardizată a mortalității atribuibile alcoolului din UE în rândul femeilor și locul 4 la bărbați. Peste 14% din anii potențiali de viață în rândul populației feminine și 25,4% la bărbați sunt pierduți prin decese legate de alcool. Aproximativ 4% din deficitul speranței de viață la femei și 18% la bărbați este atribuit alcoolului, în condițiile în care România înregistrează una dintre cele mai reduse speranțe de viață din UE. România ocupă locul 2 (după Lituania) din punct de vedere al victimelor agresiunilor fizice legate de consumul de alcool¹³.

Efectele consumului excesiv de alcool se răsfrâng în primul rând asupra conduitei persoanei care deseori este orientată în sens negativ.

La general, unele studii stabilesc că efectele consumului de alcool asupra conduitei se distribuie, în mod neomogen, în cadrul diferitelor societăți, existând o mare variație culturală în modul în care oamenii se comportă atunci când beau¹⁴.

Societățile care au credințe și așteptări pozitive despre alcool (de exemplu, cele „non temperate” sau mediteraneene) se confruntă cu mai puține probleme legate de consum; credințele și așteptările negative despre alcool (de exemplu, cele bazate pe „temperanță” sau nordice) sunt asociate cu mai multe probleme legate de consumul de alcool¹⁵.

În multe țări, mai ales din Europa, există semne timpurii ale unei schimbări către credințe mai negative/ ambivalente în cadrul culturilor legate de consumul de alcool, culturi anterior pozitive/ integrate. Aceasta poate produce o creștere a problemelor legate de alcool.

Majoritatea problemelor legate, în mod „obișnuit” cu consumul de alcool – crimă, violență, accidente, abuzul contra partenerei, boală etc.) sunt corelate, mai degrabă, cu băutura excesivă (anormală), decât cu cea moderată (normală)¹⁶.

Totuși în literatura de specialitate se relevă faptul că consumul acestui drog are mai mult o multitudine de influențe negative¹⁷, practic în orice domeniu, scade randamentul în activitatea profesională, deteriorează relațiile de familie, afectează relațiile extrafamiliale, sporește agresivitatea prin comportamente violente, determină tulburării de comportament, afectează grav sănătatea persoanei prin afectarea tuturor sistemelor care alcătuiesc orga-

¹³ Ibidem, p. 5-6.

¹⁴ Sorin M. Rădulescu, Cristina Dâmboeanu. Consumul și abuzul de alcool ca problemă socială și medicală. În: „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XVII, nr. 5-6, București, 2006, p. 435.

¹⁵ Ibidem, p. 347.

¹⁶ Social and Cultural Aspects of Drinking. Key Findings, Social Issues Research Centre Oxford, U.K., 2002, p. 2-6

¹⁷ Carmen Lopez Sánchez ș.a. Îndrumar privind alcoolul, tutunul și alte droguri, Ed. Ministerul de Interne prin Centrul de Resurse Juridice, 2002, p. 21.

nismul uman, pune în pericol viața și sănătatea persoanelor care nu sunt alcoolici sau care nu consumă regulat băuturi alcoolice.

Studiind literatura criminologică identificăm o relație bine conturată între consumul de alcool și comportamentul agresiv și violent al indivizilor.

V. Bujor și coautorii sunt de părerea că beția și alcoolismul sunt unele din componentele devianței sociale. Ei definesc devianța socială drept „comportament cu un caracter relativ de masă care reprezintă o abatere de la normele stabilite de jure sau de facto într-o societate”¹⁸.

În accepțiunea autorilor sus-menționați, beția din punct de vedere fiziologic se manifestă prin consumul sistematic și abuziv de băuturi alcoolice care evoluează în alcoolism caracterizat printr-o dependență totală de alcool.

Alți cercetători la fel consideră că alcoolismul este o formă de comportament deviant răspândit în masă fiind un catalizator al infracțiunilor de mare violență în special a celor comise în grup fiind caracterizate prin nemotivare și cruzime de o intensitate sporită¹⁹.

Se apreciază că o direcție importantă în domeniul cercetării impactului factorilor biologici asupra comportamentului criminal este studierea cazurilor în care agresorii au anumite devieri fizice sau psihice care influențează conduita lor criminală²⁰. O mare parte din cercetători sunt de părerea că consumul în exces al băuturilor alcoolice, pe lângă psihopatia, narcomania și alte traume ale sistemului nervos, face parte din anomaliile care nu exclud responsabilitatea infractorilor violenți.

În acest context, autorii Tănăsescu I., Tănăsescu G. și Tănăsescu C, consideră că starea de bună-dispoziție, asociată cu părerea exagerată despre propriile însușiri, pe fondul unei tulburări de personalitate, reduce capacitatea de apreciere a individului, astfel că se ajunge la accidente grave de circulație, la săvârșirea unor crime sau la comiterea de violuri. Prin urmare, și activitatea profesională are un randament scăzut, iar ca urmare a dezinhibiției, individul este apt să comită acte și fapte anormale și teribile²¹.

Urmare a dobândirii dependenței față de consumul abuziv de alcool, efectele negative se transpun în actele individuale, indiferent de poziția socială sau de gradul instrucției la care a ajuns alcoolicul. Efecte negative produce și abstenența (amnezie, stare de iritare, tendință de suicid), cauzele care determină imposibilitatea consumului urmând să fie înlăturate plin comite-

¹⁸ Bujor V. ș.a. Elemente de criminologie. Chișinău: Academia MAI al RM „Ștefan cel Mare”, 1997, p. 18.

¹⁹ Tughineanu A. Analiza criminologică a infracțiunilor de mare violență săvârșită în grup. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2018, p. 140. (http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53295/teza_css_tighineanu-final.pdf, accesat la data de 27.11.2021).

²⁰ Gladchi Gh. Criminologie generală. manual pentru facultățile de drept. Chișinău: Muzeum, 2001. 312 p.

²¹ Tănăsescu Iancu, Tănăsescu Gabriel și Tănăsescu Camil, Tipologii criminogene. București: Editura C.H. Beck. 2007, p. 37.

rea de infracțiuni, încălcarea restricțiilor medicale sau sociale sau prin apatie comportamentală.

Cercetătorii consideră că, fiind mai frecvent la bărbați, consumul de alcool depinde și de obișnuință în familie, de interdicțiile unor religii, de modul de respectare a regulilor educaționale, de vârsta persoanei, de condițiile de ambient (fără locuință, necăsătorit etc.).

Intoxicația alcoolică și abținerea pot genera starea de delirium tremens, care se manifestă prin tremurături, tulburări audio-vizuale (individul vede insecte și animale de care vrea să scape)²².

Majoritatea cercetătorilor sunt de părerea că „consumul abuziv de băuturi alcoolice are efecte asupra sistemului nervos manifestate prin defecte cognitive, tulburări de memorie, de conduită și comportament antisocial, în special la tineri, iar la bătrâni determină efecte deprimante. Prin urmare, alcoolismul se manifestă sub forma unor atitudini dereglate, dezordonate, indiferente față de normele și interdicțiile sociale”²³.

Rolul determinant al consumului abuziv de alcool în cazurile de comportamente violente este condiționat de influența negativă asupra psihicului, intelectului, emoțiilor, voinței, motivației comportamentale ale agresorului, ceea ce constituie cauze și motive subiective ale comportamentului infracțional.

Autorul I. Gheorghiu-Brădeț consideră că „beția, contribuind la depri-marea provizorie a regulatorilor psihici și morali ai comportamentului uman, adesea devine cauză nemijlocită a comiterii faptelor antisociale”²⁴.

La început, consumul de alcool provoacă un efect de relaxare însoțit de euforie sau dezinhibare. Cercetările în acest domeniu relevă faptul că „consumatorul se simte extrovertit și volubil deoarece alcoolul acționează asupra creierului scăzând neliniștea, simțul responsabilității și conștiința, prin urmare cel care bea nu este stăpân pe actele sale și nici nu poate aprecia scăderea judecății și aptitudinilor sale”²⁵.

Persoana, aflându-se în stare de ebrietate, își pierde capacitatea de a percepe în mod adecvat, mediul înconjurător, oamenii și acțiunile lor. Astfel de stări sunt foarte periculoase deoarece determină escaladarea conflictelor de orice natură care se soldează cu consecințe materiale, fizice sau chiar morale.

În astfel de situații, indivizii își pierd capacitatea de autocontrol, devin obraznici și nepoliticoși. Prin urmare, comportamentul lor, în mare par-

²² Tănăsescu Iancu, Tănăsescu Gabriel și Tănăsescu Camil, *Tipologii criminogene*. București: Editura C.H. Beck. 2007, p. 37.

²³ *Ibidem*, p. 41.

²⁴ Gîrleanu, I. *Coordonatele psiho-sociale ale delincvenței juvenile în perioada tranziției*. Timișoara: Ed. Ando-Tours, 1996. 134 p. p. 270.

²⁵ Carmen López Sánchez ș.a. *Îndrumar privind alcoolul, tutunul și alte droguri*, Ed. Ministerul de Interne prin Centrul de Resurse Juridice, 2002, p. 21.

te, este determinat de impulsuri egocentrice, instincte josnice, amorale și tendințe antisociale care în stare normală, sau mai bine spus „trează”, sunt stăpânite prin prisma abordărilor, relațiilor și obiceiurilor moral-pozitive²⁶.

Unii autori susțin ideea că „comportamentul persoanelor care consumă abuziv băuturi alcoolice poate fi modificat ca urmare a stării de amnezie, în raport cu faptele a căror brutalitate și cruzime devin condamnabile, atât moral cât și juridic”²⁷.

Deci consumul abuziv de alcool este un factor determinant care influențează și favorizează comportamentul agresiv și violent al indivizilor.

Exemple reprezentative sunt cazurile de violență în familie din Republica Moldova, săvârșite în special de către agresorii care consumă băuturi alcoolice. În acest context există și un mit popular care se referă la faptul că „consumul abuziv de alcool cauzează violență în familie”.

În diferite studii este relevat faptul că „una dintre trăsăturile caracteristice ale agresorului din familie o constituie atitudinea lui față de consumul de băuturi alcoolice sau de substanțe narcotice iar alcoolismul este o anomalie socială care joacă un rol important în etiologia fenomenului violenței în familie”²⁸.

Totuși nu există nici un argument și nici o confirmare care să dovedească ferm că anume alcoolul este o cauză directă a violenței în familie. Nu este o cauză directă a violenței în familie, dar în anumite situații poate fi un factor care determină sau chiar amplifică actele de violență²⁹. În această ordine de idei, este important să specificăm că nu fiecare persoană care consumă băuturi alcoolice este neapărat violentă³⁰.

Rezultatele obținute de către unii cercetători prin efectuarea de sondaje selective³¹ [p. 183] ne-au oferit dovezi care susțin legătura dintre consumul de

²⁶ Larii Iu., Cojocar R., Ionașcu V., Rotaru I. Criminalitatea violentă în Republica Moldova: tendințe generale, cauze și condiții. Chișinău: Academia MAI al RM „Ștefan cel Mare”, 2018, 40 p.

²⁷ Tănăsescu Iancu, Tănăsescu Gabriel și Tănăsescu Camil, Tipologii criminogene. București: Editura C.H. Beck. 2007, p. 38.

²⁸ Ильяшенко А.Н. Противодействие насильственной преступности в сем: уголовно-правовые и криминологические аспекты. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук, Государственное учреждение „Всероссийский научно-исследовательский институт МВД России”, Москва, 2003. 492 p.

²⁹ Ionașcu V. Infracțiunea de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire. Studiu monografic. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021(F.E. – p. „Tipografia centrală”), p. 99.

³⁰ Ciobanu Ig. Criminologie. Vol. II. Chișinău: Ed. Cartdidact, 2004, p. 12.

³¹ Studiu reprezentativ, realizat în Republica Moldova, în perioada 22.11.2016-25.12.2016, pe un eșantion de aproximativ 300 de persoane, membri ai echipelor multidisciplinare teritoriale (polițiști, asistenți sociali, medici de familie, primari și alți specialiști) în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare comunitare din cadrul Sistemului Național de Referință pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane

alcool în exces și violența în familie. În acest registru de idei se relevă faptul că „în majoritatea cazurilor de violență în familie consumul de băuturi alcoolice este un factor determinant”³². Prin urmare, s-a constatat că „circa 95,97% din respondenți au confirmat faptul că în majoritatea cazurilor de violență în familie agresorii erau în stare de ebrietate alcoolică și doar în cazul a 4,03% dintre cauzele de violență în familie agresorii nu erau în stare de ebrietate”³³.

Analizând periodicitatea consumului băuturilor alcoolice „19,35% din cei chestionați au afirmat că agresorii familiari consumă băuturi alcoolice periodic, 3-4 ori pe lună, 35,48% au afirmat că agresorii consumă băuturi alcoolice sistematic, adică cel puțin 3 ori pe săptămână, iar 41,12% consideră că agresorii consumă în fiecare zi”³⁴.

Aceleași surse³⁵ ne-au permis să facem o analiză referitoare la starea agresorilor în momentul săvârșirii actelor de violență. Astfel, s-a stabilit că în momentul actului de violență agresorii, în mare parte, în proporție de 93,9%, erau în stare de ebrietate și doar 6,10% erau absolut treji³⁶. Din cei aflați în stare de ebrietate 19,94% erau în stare de ebrietate ușoară, 40,45% în stare de ebrietate medie și 33,58% erau în stare de ebrietate avansată³⁷.

În aceeași ordine de idei, cercetătorul rus A. Iliashenko, prezintă în lucrarea sa o serie de date statistice care confirmă ipoteza că „în majoritatea cauzelor de violență în familie din Rusia agresorii consumă abuziv băuturi alcoolice”³⁸. Astfel, cercetările respective evidențiază ideea că „agresorii fa-

în lucrul cu beneficiarii acestuia, cu accent sporit pe victimele violenței în familie”, organizat de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație. În: Ionașcu V. Infracțiunea de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire. Studiu monografic. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021(F.E. – p. „Tipografia centrală”), p. 183.

³² Ibidem.

³³ Carmen López Sánchez ș.a. Îndrumar privind alcoolul, tutunul și alte droguri, Ed. Ministerul de Interne prin Centrul de Resurse Juridice, 2002, p. 21.

³⁴ Ionașcu V. Infracțiunea de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire. Studiu monografic. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021(F.E. – p. „Tipografia centrală”), p. 99.

³⁵ Ibidem, p. 9.

³⁶ Studiu reprezentativ, realizat în Republica Moldova, în perioada 22.11.2016-25.12.2016, pe un eșantion de aproximativ 300 de persoane, membri ai echipelor multidisciplinare teritoriale (polițiști, asistenți sociali, medici de familie, primari și alți specialiști) în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare comunitare din cadrul Sistemului Național de Referință pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane în lucrul cu beneficiarii acestuia, cu accent sporit pe victimele violenței în familie”, organizat de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație.

³⁷ Ionașcu V. Infracțiunea de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire. Studiu monografic. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021(F.E. – p. „Tipografia centrală”), p. 183.

³⁸ Ветрова Н.И. Ляпунова Ю.И. Уголовное право. Общая часть. Учебник, Москва: Изд. Новый Юрист, 1997, p. 241

miliali în momentul săvârșirii infracțiunii se aflau în stare de ebrietate, în 76,5% din cazuri, dintre care 11,8% consumau băuturi alcoolice de 3-4 ori pe lună, 30,2% – cel puțin de 3 ori pe săptămână, iar 34,5% consumau băuturi alcoolice în mod abuziv în fiecare zi”.

În concluzie, aceste constatări ne oferă o explicație referitoare la mecanismul săvârșirii actelor de violență care, în opinia lui V. Bujor și a coautorilor, „sub influența alcoolului este dereglată activitatea celulelor nervoase, inclusiv a celor cerebrale. Astfel, sunt dezorganizate procesele de excitație și inhibiție. Drept urmare, conștiința și voința nu mai controlează pe deplin comportamentul agresorului, din care cauză el devine descătușat, nereținut, impulsiv, grosolan, iar pornirile amorale și antisociale care erau suprimate, stăpânite și respinse în stare de trezire, acum răbufnesc și determină, într-o bună parte a cazurilor, o conduită ilicită infracțională”³⁹.

Conform acestor constatări, infractorii violenței consumă băuturi alcoolice în mod regulat și sistematic, fapt ce influențează în mod direct formarea negativă a personalității lor. Acest viciu determină, în mod direct, deformarea proceselor de integrare socială a unui individ într-o colectivitate, diminuarea sau chiar întreruperea diferitor relații social-pozitive și apariția diferitor situații cu caracter criminogen.

Unii cercetători consideră că persoanele care suferă de alcoolism cronic se caracterizează prin:

- stare excesivă de nervozitate;
- iritabilitate sporită;
- accese de furie și agresivitate;
- nivel redus de emotivitate;
- cruzime;
- egoism;
- afectare a capacităților volitive;
- diminuarea intereselor și capacităților intelective etc.⁴⁰.

Astfel, considerăm că într-un mediu în care se consumă băuturi alcoolice crește probabilitatea săvârșirii actelor de violență, fapt căruia ar trebui să i se acorde o atenție sporită în procesul de realizare a măsurilor generale, speciale și individuale de prevenire a acestui fenomen.

Surse bibliografice:

1. (<https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc/news/news/2016/5/first-hbsc-national-report-in-republic-of-moldova>, accesat la 20 octombrie 2021).

³⁹ Bujor V. ș.a. Elemente de criminologie. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 1997. 86 p.

⁴⁰ Братусь Б.С. Психологический анализ изменений личности при алкоголизме. Москва: Издательство Московского Университета, 1974, p. 40 și 47

2. Alcohol in Europe. A Public Health Perspective. A Report for the European Commission. The Use of Alcohol in Europe. Aut: Anderson P., Baumberg B., p. 2-6. https://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/alcohol/documents/alcohol_europe_en.pdf, accesat la 12.11.2021.
3. Behavior in School-aged Children (HBSC). Study in the Republic of Moldova. Chișinău: United Nations.
4. Bujor V. ș.a. Elemente de criminologie. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 1997.
5. Carmen López Sánchez ș.a. Îndrumar privind alcoolul, tutunul și alte droguri, Ed. Ministerului de Interne prin Centrul de Resurse Juridice, 2002.
6. Ciobanu Ig. Criminologie. Vol. II. Chișinău: Ed. Cartdidact, 2004.
7. Gîrleanu I. Coordonatele psiho-sociale ale delicvenței juvenile în perioada tranziției. Timișoara: Ed. Ando-Tours, 1996.
8. Gladchi Gh. Criminologie generală. Manual pentru facultățile de drept. Chișinău: Museum, 2001.
9. Ionașcu V. Infracțiunea de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire. Studiu monografic. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021(F.E. – p. „Tipografia centrală”).
10. Larii I. ș.a. Criminalitatea violentă în Republica Moldova: tendințe generale, cauze și condiții. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2018.
11. Lesco G. Behavioral and Social Determinants of Adolescent Health. Summary Report of the Health, 2015.
12. Luna națională a informării despre efectele consumului de alcool. Analiză de situație. Iulie 2018, p. 4. (https://www.dsptimis.ro/promovare/ln_alcool_18_analiza.pdf, accesat la data de 24.11.2021).
13. National Centre for Health Management, EMCDDA (2016). Alcohol, Drugs and Tobacco Use among Students in 8th and 9th Grades, Republic of Moldova 2015. Chișinău: Ministry of Health, Labour and Social Protection of the Republic of Moldova (http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_249296_
14. Social and Cultural Aspects of Drinking. Key Findings, Social Issues Research Centre Oxford, U.K., 2002.
15. Rădulescu S. M., Dâmboeanu C. Consumul și abuzul de alcool ca problemă socială și medicală. În: „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XVII, nr. 5-6, București, 2006.
16. Studiu reprezentativ, realizat în Republica Moldova, în perioada 22.11.2016-25.12.2016, pe un eșantion de aproximativ 300 persoane, membri ai echipelor multidisciplinare teritoriale (polițiști, asistenți sociali, medici de familie, primari și alți specialiști) în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare comunitare din cadrul Sistemului Național de Referință pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor

- victime ale traficului de ființe umane în lucrul cu beneficiarii acestuia, cu accent sporit pe victimele violenței în familie”, organizat de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație. În: Ionașcu V. *Infrațiunea de violență în familie: reglementări normative, analiză criminologică și măsuri de prevenire*. Studiu monografic. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021 (F.E. – p. „Tipografia centrală”).
17. Tănăsescu I., Tănăsescu G., Tănăsescu C. *Tipologii criminogene*. București: Editura C.H. Beck. 2007.
 18. Tughineanu A. *Analiza criminologică a infrațiunilor de mare violență săvârșită în grup*. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2018. p. 140. (http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53295/teza_css_tighineanu-final.pdf, accesat la data de 27.11.2021).
 19. Țîrlea M., Ciobanu A., Obreja G. *Nota de evidențe pentru politici. Informarea amendamentelor la legislația privind controlul alcoolului direcționate spre reducerea consumului nociv de alcool în Republica Moldova (WHO EVIPNet Europe)*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2019, p. 11. Datele CIP sunt disponibile la <http://apps.who.int/iris>.
 20. Vilcova A. *Abuzul de alcool ca problema medico-socială în Republica Moldova*. În: *Anale Științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”*. Ed. a 12-a. Chișinău: CEP Medicina, 2011, vol. 2: Probleme actuale de sănătate publică și management.
 21. Zeca I. C. *Personalitatea infractorului: Aspecte criminologice*. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2015. p. 140-141. (http://www.cnaa.md/files/theses/2015/23450/ionela_zeca_thesis.pdf, accesat la data de 27.11.2021).
 22. Братушь Б. С. *Психологический анализ изменений личности при алкоголизме*. Москва: Издательство Московского Университета, 1974.
 23. Ветрова Н. И., Ляпунова Ю. И. *Уголовное право. Общая часть*. Учебник. Москва: Изд. Новый Юрист, 1997.
 24. Ильяшенко А. Н. *Противодействие насильственной преступности в сем: уголовно-правовые и криминологические аспекты*. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук, Государственное учреждение „Всероссийский научно-исследовательский институт МВД России”, Москва, 2003.